

בני נוער מבקשי מקלט - מעמד זכויות

עודכן לאחרונה ביולי 2017

מטרת מסמך זה היא לסייע לגורמים המלווים בני נוער מבקשי מקלט בישראל בהבנת המציאות החוקית בה הם חיים וכן להדריך אותם מה עליהם לעשות בהגיעם לגיל שמונה עשרה וכאשר הם מסיימים את לימודיהם בבי"ס תיכון. המסמך מבוסס על ידע מעשי שנצבר בתחום הנוער של ארגון א.ס.א. ובמוקד לפליטים ולמהגרים במסגרת שיתוף פעולה בין הארגונים.

סוגי מעמד והזכויות שהם מקנים:

תוקף	הזכות להיכנס לישראל	הזכות לעבוד	הזכות להיבחר	הזכות לבחור	שירותי בריאות	ביטוח לאומי	דרכון	ת.ז.	
קבוע	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	אזרח
קבוע	✓	✓	רשויות מקומיות	רשויות מקומיות	✓	✓	תעודת מעבר	✓	תושב קבע
שנה עד 3 שנים ⁶	אשרת חוזר ⁵	✓	רשויות מקומיות	רשויות מקומיות	4✓	3✓	תעודת מעבר ²	✓	תושב ארעי ¹ (מסוג א5)
משתנה ⁸	אשרת חוזר	כן, על פי תנאי האשרה			דרך המעסיק ⁷				אשרת עבודה (מסוג א/1)
משתנה ¹¹		כן ולא ¹⁰							רשיון "משוחרר בתנאים" (א2)9

¹ מעמד תושב ארעי ניתן לבני זוג של ישראלים, במשך ההליך המדורג להסדרת מעמדם; לפליטים (ללא אופק התאזרחות); ובמקרים הומניטריים אחרים. ילדים לבעלי מעמד תושב ארעי זכאים גם הם למעמד זה אך לפעמים תדרש בדיקת DNA לצורך הוכחת הקשר המשפחתי. המחזיקים במעמד זה אינם מזומנים לחולות וגם אינם מגויסים לצבא.

² יש להגיש בקשה מנומקת.

³ לאחר תקופת המתנה של חצי שנה מיום קבלת המעמד.

⁴ לאחר תקופת המתנה של חצי שנה מיום קבלת המעמד. יש להסדיר את הרישום בביטוח הלאומי. ניתן לקבל החזר הוצאות רטורואקטיבי ולכן יש לשמור את הקבלות על הוצאות רפואיות.

⁵ אשרה המאפשרת לחזור לישראל.

⁶ יש לקבוע תור לחידוש האשרה 3 חודשים לפני פקיעתה על מנת שלא ייוצר מצב בו נותרים ללא מעמד שכן במצב כזה אין ביטוח לאומי או ביטוח בריאות.

⁷ לעובדים בעלי אשרת ב1 יש ביטוח בריאות דרך המעסיק המחוייב לבטחם כל עוד הם מועסקים. יש להקפיד לתת למעסיק חדש את פרטי הביטוח על מנת לשמור על רצף ביטוחי.

⁸ אשרת עבודה ניתנת לרוב לתקופה הנעה בין 3 חודשים לחצי שנה ויש לחדשה בתום מועד זה. מהגרים שמגיעים לישראל לעבוד בתחום הסיעוד, החקלאות או הבניין רשאים להישאר תקופה מקסימלית של 63 חודשים. בתחום הסיעוד ניתן לחרוג מתקופה זאת במקרים מסויימים. מי שקיבל אשרת עבודה בעקבות הסדרים אחרים, אין הגבלה על תקופה מקסימלית לחידוש האשרה.

⁹ Conditional Release Permit - ניתן לפי סעיף 5(א)2 לחוק הכניסה לישראל למי שאין לו מעמד בישראל והוא משוחרר בתנאים עד להרחקתו.

¹⁰ רשיון מסוג 5(א)2 אינו אישור עבודה אך המדינה התחייבה בבג"ץ 6312/10 שלא לאכוף את איסור ההעסקה על מבקשי מקלט שרשיונם בתוקף. מי שאינו מבקש מקלט, העסקתו אסורה.

¹¹ הרשיונות ניתנים לתקופות משתנות הנעות בין שבוע ל-6 חודשים. לרוב, נשים יקבלו רשיונות התקפים לשלושה חודשים או יותר אלא אם כן הן נדרשות להציג מסמך כלשהו (תלוש שכר, חוזה שכירות). גברים יקבלו רשיונות התקפים חודשיים או פחות על מנת לבחון את האפשרות לשלוח אותם למתקן "חולות".

איך נקבע מעמדם של ילדים?

מעמד ילדים נקבע לפי מעמד ההורים, לא להיפך. אם לכל אחד מההורים יש מעמד שונה, הילד יקבל את המעמד ה"חזק" יותר. על מנת לקבל את מעמד ההורים יש להוכיח הורות בעזרת תעודת לידה או בדיקת DNA. ילדים שאחד ההורים שלהם ישראלי זכאים גם הם לאזרחות וככל שיש קושי בקבלת האזרחות, הם זכאים לסיוע משפטי מטעם המדינה, אם המשפחה לא יכולה לממן לילד יצוג משפטי. לצורך בחינת הזכאות ולמידע נוסף, יש לעיין באתר האינטרנט או לפנות לאגף לסיוע משפטי באיזור המגורים. בת"א, האגף לסיוע משפטי נמצא ברח' הנרייטה סולד 4.

<http://www.justice.gov.il/Units/SiuaMishpaty/Pages/Default.aspx>

מי יכול לקבל אזרחות?

1. לפי חוק השבות או חוק האזרחות: מי שנולד להורים ישראלים או עשה עליה.
2. בני זוג הנשואים לישראלים יכולים להתאזרח לאחר הליך מדורג שאורך מספר שנים. אם בני הזוג ידועים בציבור, לא ניתן להתאזרח אלא רק לקבל מעמד תושב קבע בתום ההליך.
3. שתי החלטות ממשלה מיוחדות העניקו מעמד קבע לילדי מהגרים וקבעו שאלה יוכלו להתאזרח לאחר 18 חודשי שירות צבאי, או בגיל 21 אם לא שירתו בצבא. משפחותיהם קיבלו מעמד תושב ארעי (5א) שיכול להפוך למעמד תושב קבע לאחר שהילדים יתאזרחו. זה המקרה היחיד בו ילדים "מעניקים" מעמד להוריהם. היום לא ניתן יותר לקבל מעמד מתוקף החלטות אלה.

זכויות שכל אדם זכאי להם ללא תלות במעמד שלו:

1. זכויות עובדים- כל עובד זכאי לקבל את מלוא הזכויות הסוציאליות הקבועות בחוק (שכר מינימום, פנסיה, ביטוח לאומי, הבראה, חופשות וכו') ללא תלות במעמדו, גם מי שהועסק למרות שחל איסור על העסקתו. למידע נוסף ניתן לפנות לקו לעובד : www.kavlaoved.org.il
2. חינוך- חוק חינוך חובה חל על כל ילד/ה שנמצאים בישראל מעל לשלושה חודשים, מגיל 3 ללא תלות במעמד הוריהם. הרשויות המקומיות אינן יכולות לסרב לרשום ילדים למסגרות החינוך או להתנות את הרשמתם בדרישות אלה או אחרות.

העסקת מבקשי מקלט:

מבקשי מקלט עם רשיון 2(א)5 יכולים לעבוד, כאמור, לא משום שרשיונם מהווה אשרת עבודה אלא עקב אי האכיפה של איסור העסקתם.

ישנם שני סוגים של רשיונות מסוג 2(א)5 :

- א. רשיונות עליהם נכתב "אישור זה אינו מהווה אישור עבודה" וכאמור האיסור לעבוד לא נאכף כך שמוותר להעסיק מבקשי מקלט בעלי רשיון מסוג זה.
- ב. רשיונות עליהם נכתב "אסור לעבוד" ו"ינקטו הליכי אכיפה" ואז אכן אסור לעבוד. רשיונות אלא ניתנים לרוב למי שאינו מבקש מקלט ועליו לעזוב את ישראל. במקרים בהם ניתן אישור זה למבקש מקלט, יתכן שנפלה טעות וניתן להפנותו לסיוע בקבלת הקהל של המוקד לפליטים ולמהגרים.

למידע נוסף על סוג המסמכים הניתנים למי שאין לו מעמד :

hotline.org.il/wp-content/uploads/2017/03/מידע-למעסיקים-סוגי-אשרות.pdf

כיום, מבקשי מקלט מקבלים רשיון מסוג 2(א)5 רק בהגיעם לגיל 18 על אף שהמדינה התחייבה זה מכבר להתחיל להנפיקם כבר מגיל 16. העניין מטופל בבית משפט אך טרם ניתנה הכרעה. כפי שניתן להבין, העדר אישור העבודה פותח פתח להעסקה פוגענית של מבקשי מקלט, במיוחד כאשר מדובר בקטינים.

למידע נוסף :

א.ס.א. - ארגון סיוע לפליטים ולמבקשי מקלט :

לפרטים ולהתייעצויות ניתן לפנות גם אל רכז הנוער בארגון, גדעון בן אריה.

gidon@assaf.org.il

050-904-0135

המוקד לפליטים ומהגרים

ייעוץ פרה-משפטי, סיוע וליווי בנושאים הקשורים למעמד, כליאה או גירוש.

נחלת בנימין 75, קומה 2, תל אביב טל. 03-5602530

קבלת קהל :

יום ראשון 9:00-11:45 ; 15:00-18:00

ימים שלישי וחמישי 9:00-13:00

יום רביעי 14:00-18:00.

קו לעובד

מידע על זכויות בעבודה וסיוע לעובדים.

נחלת בנימין 75, קומה 4, תל אביב

קבלת קהל :

יום שלישי 12:00-18:00 (על מנת לשריין תור יש להירשם ברשימה שנתלית במקום מבעוד מועד).